

На такій виміні між капіталом і працею є оперта капіталістична продукція, котра завсїгда оставляє робітника робітником, а капіталіста капіталістом. Скілкість тої надвартости (если всі інші обставини будуть ті самі), буде залежати на відношенню між тою частиною робочого дня, яка є потрібною до репродукції робочої сили, і надвишкою праці, яку зроблено для капіталіста.

Капіталіст забирає продукт праці свого робітника. Коли він продає сей продукт, то частина проданих товарів нічого його не коштувала, помимо того, що є там вложена людська праця.

Легко можна бачити, як майнер дістав вартість своєї робочої сили; \$2 в золоті заключає в собі дві години праці, а \$2 можна вимінити за житеві потреби, котрі дають майнерови спромогу витворити більше робочої сили, щоби він міг працювати дальше слідуючого дня.

В сїм випадку продукт майнера, т. є. вуголь, котрий він викопує одного дня, заключає в собі пять разів так велику скілкість праці, котрої потрібно до випродукованя житевих потреб, що дають робітникам здібність до праці.

Отже бачимо, що річи, які робітник дістає за свою робочу силу, мають в собі тільки дві години праці в той час, коли річи, котрі він продукує і котрі забирає капіталіст, заключають в собі 10 годин праці.

Майнер продає свою робочу силу і, розуміє ся, капіталіст бажає використати її для себе як найкористнійше. Коли би робітник жадав за свою працю товарів вартости своєї праці, то тоді перестав би бути робітником, бо капіталіст не маючи надвартости, не нанимав би його більше до праці.

Одначе робітники, котрі мають до продажі тільки свою робочу силу, не мають иншого вибору. Мусять продавати свою здібність до праці, робочу силу, щоби дістати платню, аби жити. Капіталісти знова дають їм працю для зисків. Капіталісти є примушені дати робітникам стільки, щоби сі могли жити і працювати, але вони хочуть щоби робітник працював як найдовше, бо в сей спосіб він витворить більше